

Grunnlag for å fastsette kvote for skadefelling av gaupe i Norge 2022/2023

1. Bakgrunn

Alle partiene på Stortinget inngikk i 2011 et rovviltforlik¹ som gir føringer for forvaltningen av rovvilt i Norge. Den todelte målsettingen i forliket, som vektlegger både rovviltbestandens overlevelse og hensynet til levedyktige beitenæringer, er det grunnleggende prinsippet i forvaltningen.

Stortinget har fastsatt de nasjonale bestandsmålene for gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Det har også vedtatt å opprette åtte forvaltningsregioner for rovvilt.² De regionale rovviltneemndene har i sine forvaltningsplaner for rovvilt lagt grunnlaget for en geografisk differensiert forvaltning innenfor regionene, med prioriterte gaupeområder og prioriterte beiteområder.

Stortinget har fastsatt et nasjonalt mål om 65 familiegrupper av gaupe med delmål fordelt på syv av de åtte rovviltregionene³. (Tabell 1.) Gjennom forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 7 er de regionale rovviltneemndene gitt myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling etter forskriftens § 8 når bestandene ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for hver enkelt art i regionene. Kvoten fastsettes som antall enkeltindivider som kan felles innenfor regionen i perioden 1. juni til og med 15. februar.

Videre er det slik at Miljødirektoratet har myndighet til å fatte vedtak om alle former for felling og jakt etter eget tiltak eller søknad jf. forskriften § 13. Myndigheten gjelder hele året og i perioden fra 16. februar til og med 31. mai er det kun Miljødirektoratet som har slik myndighet til å vedta skadefelling. Det er et vilkår at slik felling ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut ifra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6.

[Naturmangfoldloven](#) og [rovviltforskriften](#) utgjør de juridiske rammene for vedtakene våre om skadefelling (Lovdata.no). [Representantforslag 163 S \(2010-2011\)](#) (Stortinget.no) ligger også til grunn for vurderingene våre.

Gaupe er fredet etter naturmangfoldloven. Den er også en jaktbar art. Siden vi har få gauper, må vi sikre overlevelsen gjennom forvaltningsmessige tiltak. Unntaksbestemmelsene i naturmangfoldlovens § 18 første ledd b) gjør det likevel mulig å felle gaupe, blant annet for å hindre skade på husdyr eller tamrein. Et generelt vilkår for en fellingstillatelse, er at den ikke er til skade for bestandens overlevelse, og at formålet ikke kan bli oppnådd på annen tilfredsstillende måte.

¹ [Rovviltforliket](#) (Stortinget.no)

² Innst. S. nr. 174 (2003-2004)

³ [St.meld. nr. 15 \(2003-2004\) Rovvilt i norsk natur](#) (Regjeringen.no)

Vi legger følgende til grunn når vi vurderer kvotestørrelsen: føringene i de regionale forvaltningsplanene og den differensierte forvaltningen av gaupe; bestandssituasjon og avgang av gaupe de siste årene samt skadehistorikken og skadepotensialet i de ulike områdene.

2. Om overvåkingen av gaupe i Skandinavia

Offentlige vedtak som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om artenes bestandssituasjon, hva som påvirker bestanden og effekten av påvirkningene. Vi er derfor avhengige av gode bestandstall for å følge opp rovviltpolitikken.

Rovdata har ansvaret for det nasjonale overvåkningsprogrammet i Norge, som er en del av den felles skandinaviske overvåkingen. Miljødirektoratet og Naturvårdsverket har utarbeidet felles retningslinjer og metodikk for overvåkingen av rovvilt. Rovdata har ansvaret for å formidle, drifte og utvikle nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt og er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd.

Som en del av arbeidet med ett, felles overvåkningsprogram for rovvilt i Skandinavia, leverer Rovdata bestandsstatusrapporter for Norge og samlet for Norge og Sverige. Rapporteringsfristen for overvåking av gaupe i Norge er 1. juni hvert år.

Bestanden av gaupe i Norge blir primært overvåket ved å registrere antall familiegrupper av gaupe i perioden 1. oktober til 28. (29.) februar. Årlig gjøres en beregning av antall familiegrupper før jakt ut fra alle dokumenterte og antatt sikre observasjoner av familiegrupper (spor, synsobservasjoner, bilder fra viltkamera og døde unger).

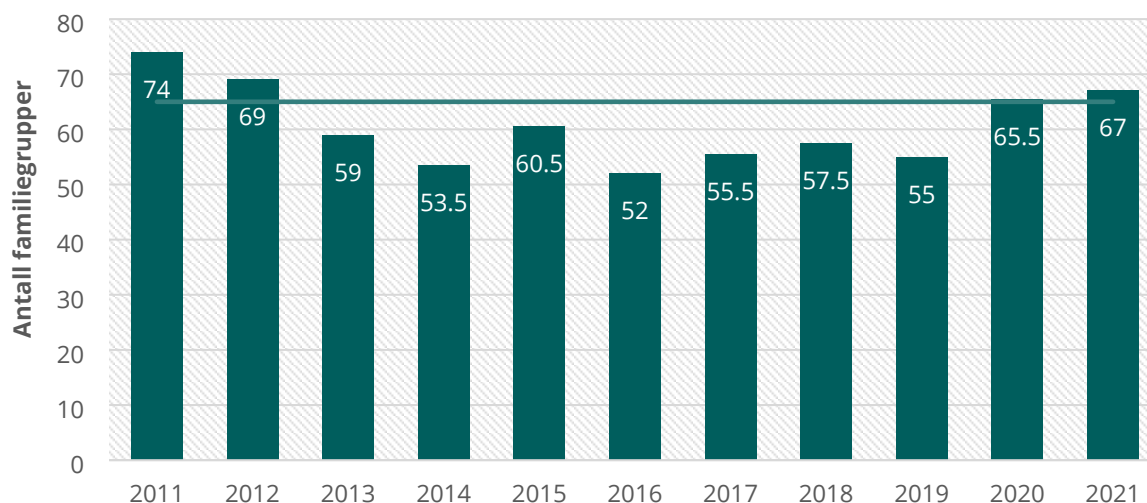
3. Bestandssituasjonen for gaupe i 2022

Skandinavia

Overvåkingen av gaupe er i Norge og Sverige basert på felles metodikk og overvåkingsresultatet rapportert fra Rovdata i 2021 viser en bestand på 280 familiegrupper registrert i Norge og Sverige. Dette tilsvarer en bestand på ca. 1639 gauper, hvorav ca. 395 gauper i Norge og 1244 i Sverige. Miljødirektoratet vurderer at migrasjon av gaupe fungerer tilfredsstillende og ikke har negativ effekt på bestandenes overlevelse.

Norge

I NINA rapport 2011 går det fram at det er registrert henholdsvis 55, 66,5 og 67 familiegrupper av gaupe på landsbasis i årene 2019, 2020 og 2021 (Figur 1).

Figur 1: Antall familiegupper av gaupe i Norge før jakt i perioden 2011-2021. Stiplede linje angir det nasjonale bestandsmålet på 65 familiegupper. Kilde: NINA rapport 2011.

Antall familiegupper har økt i regionene 3, 4, 5 og 6 sammenlignet med 2020, mens antallet har gått ned i regionene 2, 7, og 8. Regionene 2, 3, 6 og 7 ligger på eller over regionale bestandsmålet før jakt i 2021, og regionene 4 og 5 ligger under de regionale bestandsmålene. Når man beregner gjennomsnittlig antall familiegupper siste tre år ligger regionene 2, 3 og 6 over det regionale bestandsmålet (Tabell 1).

Tabell 1: Antall familiegupper av gaupe påvist før jakt i ulike forvaltningsregioner fra 2019 til 2021, samt gjennomsnittet for de tre årene. For detaljer se NINA rapport 2011.

Forvaltningsregion	Nasjonalt bestandsmål	2019	2020	2021	Gjennomsnitt
1 Vest Norge	-	0	0	0	0
2 Sør-Norge	12	15	16	15,5	15,5
3 Oppland	5	7	5	6	6
4 Oslo/Akershus/Østfold	6	1	0,5	3	1,5
5 Hedmark	10	6	8	8,5	7,5
6 Midt-Norge	12	15,5	15	18	16,2
7 Nordland	10	5,5	11	10	8,8
8 Troms og Finnmark*	10 (4)	5(1)	11(3)	6(2)	7,3(2)
Sum	65	55	66,5	67	59,7

* Tallene i parentes angir familiegupper i Finnmark.

Antall registrerte familiegupper i 2021 tilsvarer en bestand på omkring 395 dyr (95 % CI = 327–463) i Norge. Dette er bestandsstørrelsen før kvotejakta i 2021 og før reproduksjonssesongen. Bestandsestimatet før jakt i 2020 var på 393 dyr.

Gaupebestanden er for andre gang over det nasjonale målet på 65 årlige ynglinger som er fastsatt i Innst. S. nr. 174 (2003-2004).

Rovdata vil legge fram ny rapport over bestanden av gaupe i Norge i begynnelsen av juni 2022.

4. Døde gauper i Norge

Avgang av gaupe de siste årene har hovedsakelig skjedd gjennom ordinær kvotejakt. Kvotejakt på gaupe er ordinær jakt i den forstand at jakten utøves på en art som oppfyller jaktbarhetskriteriene som er fastslått i naturmangfoldloven § 16, se viltloven § 9. Det skal særlig legges vekt på om arten produserer et høstingsverdig overskudd, og om den har ressursbetydning. I tillegg skal det legges vekt på blant annet den skade arten gjør.

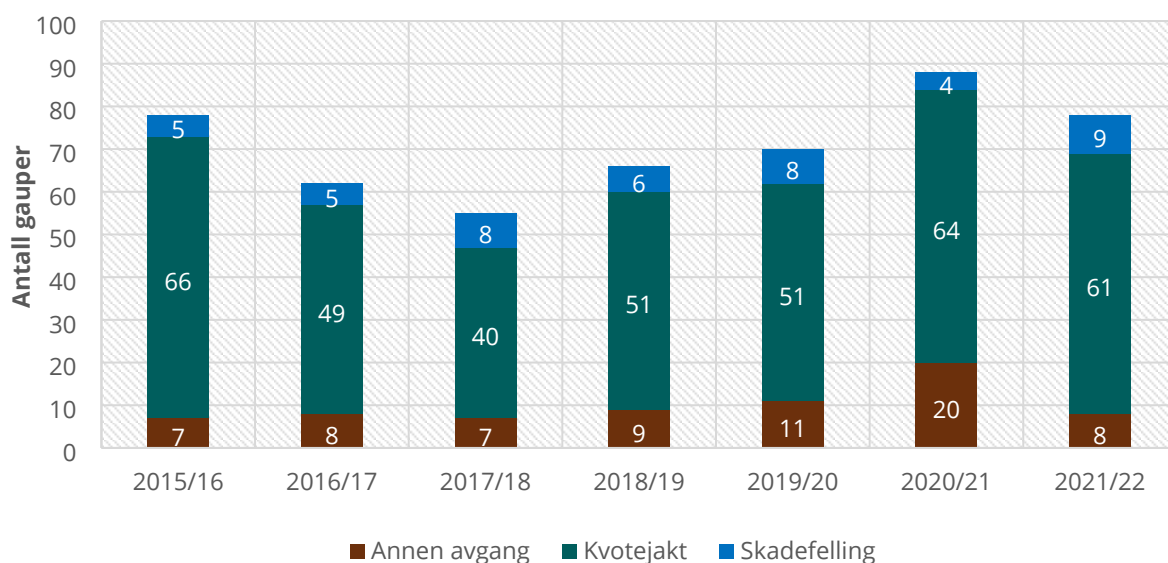
Roviltnemndene i region 4, 5, 7 og 8 hadde ikke myndighet til å fatte vedtak om kvotejakt på gaupe inneværende jaktår. Vi åpnet for jakt på gaupe i region 7 og region 8 i vedtak som ble fattet den 15. desember 2021. Totalt kunne det felles 74 gauper i Norge under jakta i 2022, der maksimalt 30 av dem kan være hunndyr (Tabell 2).

Tabell 2: Totalkvote for gaupejakt i 2022 i de ulike regionene. Tallet i parentes viser til antall hunngauper.

Forvaltningsregion	Totalkvote	Myndighet
1 Vest Norge	*	Roviltnemda**
2 Sør-Norge	24 (7) *	Roviltnemda**
3 Oppland	10 (4)	Roviltnemda
4 Oslo/Akershus/Østfold	Ingen kvote	Miljødirektoratet
5 Hedmark	Ingen kvote	Miljødirektoratet
6 Midt-Norge	33 (15) *	Roviltnemda**
7 Nordland	4 (2)	Miljødirektoratet**
8 Troms og Finnmark	3 (2)	Miljødirektoratet**
Totalt	74 (30)	

* I hele region 1 Vest-Norge der det ikke er bestandsmål for gaupe og i deler av region 2 og 6 der det kun forekommer streifindivider er det åpnet for kvotefri jakt. ** Endelig vedtak av Klima- og miljødepartementet etter klagebehandling.

De fem siste årene har jaktuttaket ligget på mellom 40 og 64 gauper pr. jaktår (figur 2). Av skadefellingstillatelser og effektuering av disse er det tatt ut mellom fem og åtte gauper pr. jaktår de siste fem årene. Avgang av gauper for regionene 4, 5, 7 og 8 de siste årene er vist i tabell 3.

Figur 2: Antall gauper felt på kvotejakt, skadefelling eller ved annen avganger i jaktårene 2015/2016 til 2021/2022. Et jaktår går fra og med 1. april og til og med 31. mars året etter. Dataene er hentet fra Rovbase.no.

Tabell 3: Antall gauper felt på kvotejakt, skadefelling eller ved annen avgangen for regionene 5, 6, 7 og 8 i jaktårene 2018/2019 til 2021/2022. Et jaktår går fra og med 1. april og til og med 31. mars året etter. Dataene er hentet fra Rovbase.no.

Forvaltningsregion	Jaktår	Antall gaupe felt på kvotejakt	Antall gaupe felt ved skadefelling	Antall gaupe felt ved annen avgang
4 Oslo, Akershus og Østfold	2021/2022	0	0	2
	2020/2021	0	0	0
	2019/2020	0	0	0
	2018/2019	0	0	0
5 Hedmark	2021/2022	0	0	1
	2020/2021	6	0	6
	2019/2020	8	0	5
	2018/2019	5	0	3
7 Nordland	2021/2022	3	1	0
	2020/2021	5	2	3
	2019/2020	0	1	1
	2018/2019	0	6	1
8 Troms og Finnmark	2021/2022*	0	5	0
	2020/2021	5	2	1

	2019/2020	0	4	2
	2018/2019	0	0	0

5. Skadesituasjon og erstatning for rovviltskader

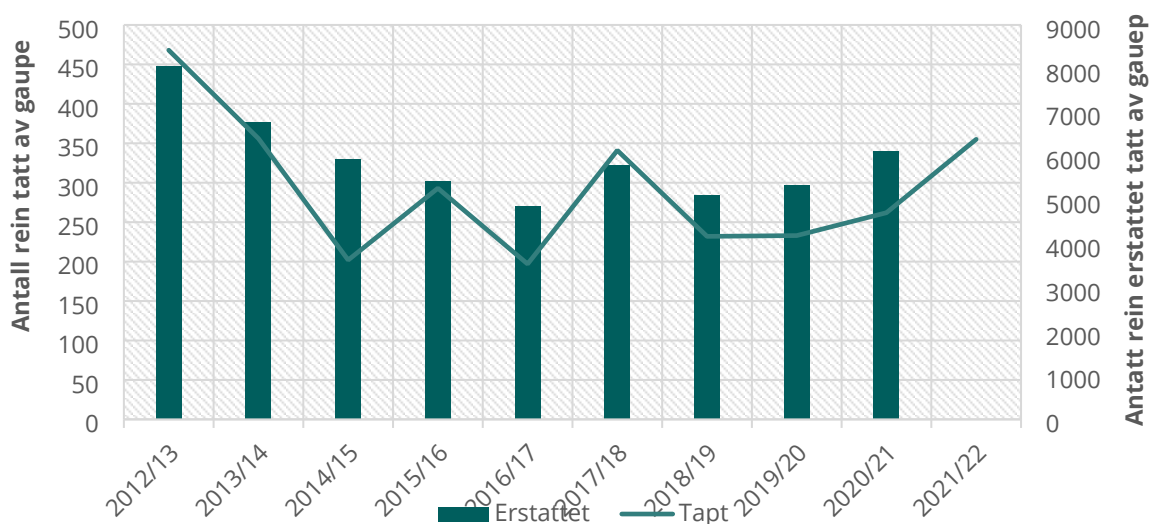
Alle kadaver av sau og tamrein som meldes inn til Statens naturoppsyn blir undersøkt og lagret i Rovbase og utgjør grunnlaget for å utbetale erstatning for tap av husdyr til rovvilt.

Tamrein

I løpet av reindriftsåret 2020/2021 ble det påvist 262 rein tatt av gaupe, og i 2019/2020 ble det påvist 233 rein tatt av gaupe. Inneværende reindriftsår (30. mai 2022) er det så langt dokumentert tapt 41 rein til gaupe på landsbasis.

Antall erstattet rein reindriftsåret 2020/2021 som tapt til gaupe er noe høyere sammenlignet med reindriftsåret 2019/2020. Selv om antallet varierer noe fra år til år, viser en oppsummering av erstatningsoppgjøret at tap av rein til gaupe har vært forholdsvis stabilt de senere årene (Figur 3).

Tabell 4 viser antall rein tapt til gaupe og antall rein erstattet som tapt til gaupe for de ulike regionene 4, 5, 7 og 8.

Figur 3: Antall rein påvist tapt til gaupe (primær akse) og antall rein erstattet tapt til gaupe (sekundær akse) i reindriftsårene 2012/13 til 2021/22. Dataene er hentet fra Rovbase.no

Tabell 4: Antall rein tapt til gaupe og erstattet som tapt til gaupe i forvaltningsregionene 5, 7 og 8 i reindriftsårene 2018/19 til 2021/22 (15.05.2022). Tallene for antall rein erstattet for region 5 inkluderer reinbeitedistrikt i Sør-Trøndelag.

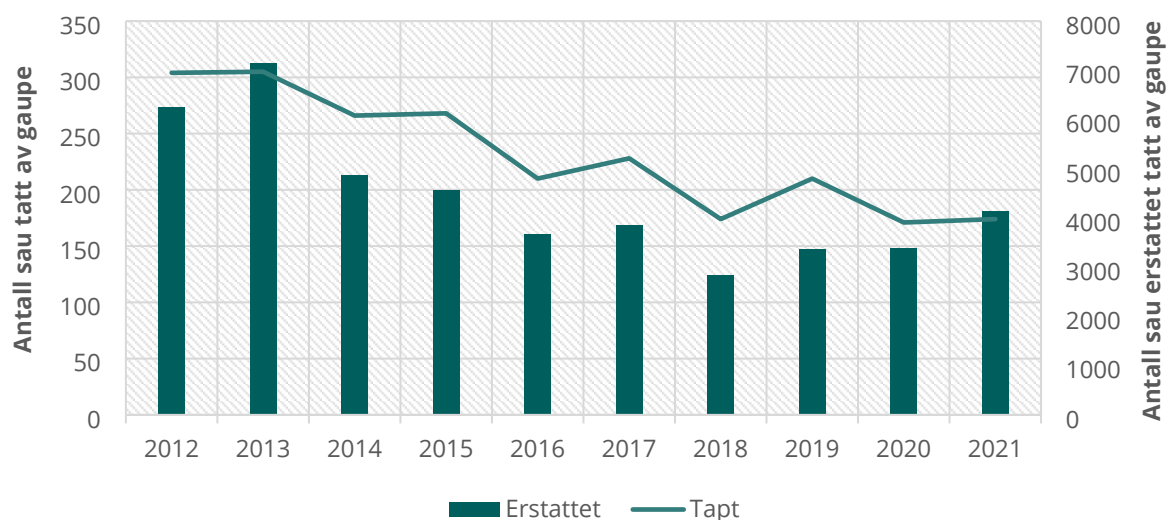
Forvaltningsregion	Reindriftsår	Antall rein påvist tapt til gaupe	Antall rein erstattet tapt til gaupe
--------------------	--------------	-----------------------------------	--------------------------------------

5 Hedmark	2021/2022	0	-
	2020/2021	0	151
	2019/2020	1	127
	2018/2019	0	194
7 Nordland	2021/2022	51	-
	2020/2021	61	1381
	2019/2020	36	1203
	2018/2019	78	1010
8 Troms og Finnmark	2021/2022	268	-
	2020/2021	152	3892
	2019/2020	169	3281
	2018/2019	152	3054

Sau

Figur 4 viser antall sau påvist tapt til gaupe og antall sau erstattet tapt til gaupe de siste årene. I løpet av 2021 ble det påvist 174 sau tatt av gaupe, og erstattet rundt 4 144 sau og lam som tapt til gaupe i Norge. Det er mottatt noen klagesaker som er under behandling, dermed vil det kunne bli mindre justeringer av tallene i forbindelse med denne behandlingen.

Tabell 5 viser antall sau tapt til gaupe og antall sau erstattet som tapt til gaupe for de ulike regionene 4, 5, 7 og 8.

Figur 4: Antall sau påvist tapt til gaupe (primær akse) og antall rein erstattet tapt til gaupe (sekundær akse) i årene 2012 til 2021. Dataene er hentet fra Rovbase.no.

Tabell 5: Antall sau tapt til gaupe og erstattet som tapt til gaupe i forvaltningsregionene 4, 5, 7 og 8 i 2018 til 2021. Data er hentet fra rovbases.no.

Forvaltningsregion	År	Antall sau påvist tapt til gaupe	Antall sau erstattet tapt til gaupe
4 Oslo, Akershus og Østfold	2021	11	83
	2020	2	20
	2019	0	37
	2018	16	69
5 Hedmark	2021	7	136
	2020	13	135
	2019	16	266
	2018	7	33
7 Nordland	2021	50	1076
	2020	56	1206
	2019	59	1 144
	2018	53	951
8 Troms og Finnmark	2021	6	248
	2020	11	269
	2019	13	146

	2018	33	258
--	------	----	-----